

2. Дзюба Л.А. Психологічні чинники впровадження сучасних освітніх технологій у вищі навчальні заклади: дис. ... канд. псих. наук: 19.00.07 / Дзюба Л.А. – Луганськ, 2003. – 225с.
3. Нодельман Л.Я. Технология обучения студентов художественно-графического факультета компьютерной графике: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Нодельман Л.Я. – М., 2003. – 280с.
4. Кедрович Г. Теория и практика использования компьютерных технологий в общеобразовательных заведениях Польши / Гжегож Кедрович. – К., 2001. – 355 с.
5. Прищенко С.В. Нові комп'ютерні технології комп'ютерного навчання в дизайн – освіті та самостійна робота студентів / С.В.Прищенко // Реклама і дизайн в умовах глобалізації вищої освіти та інформаційної інтеграції. – К.: Інститут реклами, 2004. – Вип.3. – 219с.

Е.О.Манжос
асистент   *Вінницького*
ДПУ ім. М.Коцюбинського

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Статья посвящена проблеме формирования коммуникативной компетентности в педагогической практике будущего учителя иностранного языка.

The article devotes to the problem of forming communicative competence in the pedagogical practice of the future teacher.

Постановка проблеми. Процес підготовки майбутнього вчителя іноземної мови передбачає формування комунікативної компетенції.

Аналіз публікацій з визначеної теми. Оволодіння мовою є одним із головних складових формування особистості, і успіхи у навчанні мов суттєво залежать від психологічної підготовки до її вивчення. В психології мова розуміється як система знаків, яка є засобом людського спілкування, розумової діяльності, самопізнання. У навчанні мови необхідно враховувати психологічні особливості та механізми мовлення, особливості формування творчого мислення школярів, вікові особливості. Цим питанням присвячені роботи психологів Л.С.Виготського, Н.С.Лейтиса, С.Л.Рубінштейна, Ю.О.Самаріна.

На основі загальної концепції теорії діяльності педагогічною психологією розроблено декілька теоретичних концепцій, що складають основу системи пізнавальних дій, які необхідні для засвоєння знань. В основу першої концепції, яку розробили психологи (С.Л.Рубінштейн, Ю.О.Самарін, Д.М.Богоявленський) покладено асоціативно-рефлекторну теорію Г.М.Сеченова та І.П.Павлова. Згідно з теорією, людина накопичує досвід і дані про навколишній світ шляхом сприйняття та утворення систем асоціацій (зв'язків).

У процесі навчання та виховання йде накопичення різних асоціацій, які утворюють систему. Результати експериментального вивчення мислення у тому числі й творчого, знайшли конкретний відбиток у дослідженнях таких науковців, як Д.М.Богоявленський, С.Ф.Жуйков та ін. Питанням комунікативної компетенції займалися М.М.Вятков, П.Я.Гальперін, М.І.Жінкін, Г.В.Колшанський.

Метою статті є аналіз теоретичних джерел психолого-педагогічного циклу з проблеми підготовки майбутніх учителів іноземної мови до формування комунікативної компетенції.

Об'єкт дослідження – професійна педагогічна освіта.

Предмет дослідження – формування комунікативної культури майбутнього вчителя.

Основний зміст. Активізація навчальних дій учнів, стимулювання їх до розкриття творчих можливостей значною мірою залежить від діяльності вчителя. Тож, значущою дидактичною умовою успішного формування комунікативної компетенції учнів ми визначаємо професійно-педагогічну діяльність вчителя. Керівництво активністю іншої людини в психологічній науці пов'язують з рефлексивними процесами.

Під рефлексивними процесами розуміють процеси, що супроводжують міжособистісну взаємодію і дають можливість формувати уявлення про мотиви і наміри учасників спілкування, особливості сприймання ними комунікативної ситуації. На думку Ю.М. Кулюткіна, рефлексивні процеси - це процеси відображення однією людиною (вчителем) «внутрішньої картини світу» іншої людини (учня) [2, с. 20].

У сучасній науці виокремлюють два види функцій педагогічного керівництва діяльністю учнів [2, с. 21]. Перший – коли вчитель конструє предметний зміст цієї діяльності (добирає зміст, методи навчання). Другий – коли вчитель в доповнення до

предметного змісту навчання ще й прогнозує форми спільної діяльності з учнями, що забезпечують формування продуктивних відносин, розвиток певних соціально-психологічних якостей особистості школяра.

В основу реалізації цих функцій керівництва покладено загальну ідею розвитку активності та самостійності учнів у процесі оволодіння знаннями. Науковці І.О.Зязюн, Л.В.Крамушенко, І.Ф.Кривонос, О.Г.Мирошник, В.А.Семиченко, Н.М.Тарасевич роблять висновки:

1. У науці існує три підходи щодо розуміння структури педагогічної діяльності: структурний, функціональний і рефлексивний.

2. У межах структурного підходу аналізуються психологічні складові педагогічної діяльності: мотив, мета, педагогічні дії, педагогічні вміння та навички.

3. Відповідно до функціонального підходу розглядають функції, які реалізує вчитель у професійно-педагогічній діяльності. До складу основних функціональних елементів діяльності вчителя відносять: організаційний, комунікативний, гностичний, проектувальний, конструктивний.

4. Особливістю рефлексивного підходу є розгляд педагогічної діяльності як діяльності спільної, що відбувається за законами спілкування. Вчитель та учень виступають як суб'єкти спілкування, в якому педагогові належить роль організатора й керівника. Тому, педагогічна діяльність – це діяльність вчителя, змістом якої є керівництво діяльністю учнів у навчально-виховному процесі, спрямоване на розвиток головних сфер його особистості.

5. Різноманітність індивідуальних особливостей учнів, які залучені до педагогічної взаємодії та нестандартність педагогічних ситуацій, в межах яких відбувається взаємодія, визначають творчий характер педагогічної діяльності.

6. Вирізняють рефлексивне та нерефлексивне керівництво діяльністю учнів. Рефлексивне керівництво ґрунтується на уявленні, за яким учень є центральною постаттю навчально-виховного процесу, його головним учасником. Завдання педагога - полегшувати учням процес розвитку, створювати для них умови та всіляко сприяти досягненню повного самовиявлення [2, с. 21 - 22].

На створення сприятливих дидактичних умов формування комунікативної компетенції впливає низка внутрішніх факторів. Це:

- мотиваційна сфера;
- внутрішня позиція особистості;
- розвиток та становлення «Я» та почуття ідентичності особистості.

Інші фактори, що впливають на дидактичні умови, є зовнішні фактори, до яких належать соціальні умови:

- суспільство, в якому вживається конкретна мова, його соціальна структура;
- різниця між носіями мови у віці;
- соціальному статусі;
- рівні культури та освіти;
- місце проживання;
- також різниця у їх мовленнєвій поведінці в залежності від ситуації спілкування [3].

Засвоєння мови, яка вживається в даному суспільстві, правил його використання відповідно до виконання тих чи інших соціальних ролей, є частиною цього процесу та називається мовною соціалізацією. Ефективність спілкування залежить від того, наскільки людина, яка включається в його процес, уявляє собі умови спілкування, які існують та відповідно до них визначає свою мовленнєву поведінку та корегує її. Вербальна та реальна поведінки – це перетворення внутрішнього стану людини в його вчинки по відношенню до навколишнього світу, людей і т. ін. Комунікативна поведінка означає поведінку необхідного якісного рівня. Тільки тоді вона може вважатися адекватною.

Відомо, що однією з умов ефективної комунікації виступає максимальне урахування особливостей партнера або партнерів спілкування.

Наступною дидактичною умовою, необхідною для формування комунікативної компетенції визначаємо відпрацювання оптимальних механізмів мовлення. Л.С.Виготський висловив думку про функціональну різноманітність мовлення, де кожній функції відповідають певні мовні засоби: функціональна зміна мовлення призводить до зміни її структури, тобто її форми. «Для того, щоб передати яке-небудь хвилювання чи зміст повідомлення іншій людині, немає іншого шляху, окрім віднесення цього повідомлення до певного класу, до певної групи явищ, а це..., без сумніву, вимагає узагальнення» [2].

Використання мови стає можливим у структурі мовленнєвої діяльності, діяльності спілкування. Розглядаючи становлення функцій

мовлення, необхідно визначити поняття, якими ми оперуємо. Мову ми розглядаємо як систему суспільно-створених засобів для здійснення діяльності спілкування, мовлення – як спосіб діяльності спілкування, спілкування як діяльність по вирішенню задач соціального зв'язку. Мова набуває певних функцій лише коли включається в мовленнєву діяльність, мовлення з різними завданнями. «Лише розглядаючи мову в процесі мовленнєвої діяльності, ми здатні розкрити реальний механізм суспільного функціонування мови» [2]. Іншими словами, мова стає засобом спілкування лише у контексті мовленнєвої діяльності.

Аналізуючи психологічні механізми мовлення, ми опиралися на принципи концепції Л.С.Виготського та його школи (П.Я.Гальперін, В.В.Давидов, О.М.Леонтьєв, А.Р.Лурія, Д.Б.Ельконін):

- підхід до свідомості як до діяльності, яка має певну структуру (мотиви, дії, способи та засоби) та проходить у своєму формуванні шлях від зовнішньої діяльності до її внутрішньої форми;
- розуміння індивідуальності в дитячому розвитку, пропущеним через особистісний досвід суб'єкта;
- розуміння психічних функцій як видів діяльності, які дозволяють суб'єкту керувати своєю поведінкою [3].

Висновки. Успішне формування комунікативної компетенції залежить від сприятливих дидактичних та психологічних умов, наявних у навчальному процесі. Сприятливими дидактичними умовами вважаємо: успішну соціалізацію та сприятливі соціальні умови; відпрацювання оптимальних механізмів мовлення; стимулювання студентів до вивчення мови; впровадження прийомів активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів; моделювання у навчальному процесі ситуацій реального спілкування; мотивацію навчання; забезпечення студентів методичними матеріалами, що містять необхідну інформацію для комплексного формування комунікативної компетенції; розвиток пізнавальної діяльності та комунікативну поведінку.

Список використаних джерел

1. Вашуленко Н.С. Обучение грамоте в I классе четырехлетней начальной школы: Пособие для учителя / Вашуленко Н.С. – К.: Рад.шк., 1987. – 160 с.
2. Зязюн І.А. Педагогічна майстерність: Підручник / Зязюн І.А., Крамущенко Л.В., Кривонос І.Ф. та ін. – К.: Вища шк., 2004. – 422с.

3. Федоренко Ю.П. Формування у старшокласників комунікативної компетенції в процесі вивчення іноземної мови: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09 Теорія навчання / Ю.П. Федоренко. – Полтава, 2005. – 203 с.

Х.В.Процко
Чернігівський державний
педагогічний університет
імені Т.Г.Шевченка

ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття була присвячена проблемі визначення компетентностей вчителя технологій, завдяки яким можливо забезпечити не тільки міжнародне визнання дипломів, а й практичне визнання їх професійної придатності.

Ключові слова: компетентність, ключова компетентність, компетенція, вчитель технологій, знання, вміння.

В статье была раскрыта проблема определения компетентностей учителя технологий, с помощью которых возможно обеспечить не только международное признание дипломов, а и признание их профессиональной пригодности.

Ключевые слова: компетентность, ключевая компетентность, компетенция, учитель технологий, знания, умения.

In article the definition problem competence teachers of technologies with which help probably to provide not only the international recognition of diplomas, and a recognition of their professional suitability has been opened.

Keywords: competence, key competence, the competence, the teacher of technologies, knowledge, abilities.

В сучасних умовах розвитку суспільства постає проблема в галузі педагогічної освіти – підготовка вчителя за європейськими стандартами якості освіти. Вона розглядається як один із механізмів інтеграції України до європейського освітнього простору поруч із прийняттям та реалізацією провідних європейських цінностей (демократії, соціальної справедливості, захисту прав людини), загальних методів і способів виховання.

Одним з варіантів вирішення поставленої проблеми є орієнтація навчальних програм на компетентнісний підхід та створення ефективних механізмів його запровадження.